

Zondag 7 mei 2023

5^e zondag van Pasen

Opening

Met dit opgewekte openingslied (“Dit is een morgen als ooit de eerste...”) welkom aan u allen: in de kerk en thuis via de live-stream. Eindelijk hebben we deze week heerlijke lentedagen gehad met zon, warmte en een enkele bui tussendoor. Het voorjaar, en de hele Paastijd, laten ons voelen, dat alles gericht is op licht en leven. Al is er nog veel pijn en lijden in de wereld, we voelen allemaal dat dit niet zo mag blijven in de wereld.

Nog meer dan anders hebben wij in zo’n week van herdenken en vieren de vrijheid mogen beleven. M.n. de herdenkingsavond op 4 mei blijft ieder jaar weer heel indrukwekkend; ook met haar reportages en films over de gebeurtenissen in de 2^e wereldoorlog. Al die moedige mannen en vrouwen, die met gevaar voor eigen leven Joodse mensen e.a. hebben geholpen! Zo las ik nog eens, hoe kardinaal de Jong in die jaren bijna gevangen genomen was, omdat hij een herderlijke brief in alle katholieke kerken in Nederland liet voorlezen, als protest tegen de Duitse bezetter en met het verbod om mee te werken aan de Joden-deportatie. Toen dan Duitse officieren aan de Maliebaan kwamen, werden ze eerst enig tijd in het zgn. zweetkamertje gelaten; na een half uur werden ze in de troonzaal binnengelaten, waar de kardinaal in vol ornaat, d.w.z. in kardinaalsrood met mijter en staf, op een troon zat. De officieren wisten niet wat ze zagen, ze stonden sprakeloos en zijn zonder één woord te zeggen snel weer vertrokken. “Mit der Mann ist nicht zu reden...”. Evenzo is bekend, dat deze kardinaal op het bisdom vele namenlijsten in zijn kluis verborgen had van Joodse kinderen, die met valse namen her en der ondergedoken zaten. Na de oorlog zouden zij weer met hun Joodse ouders of familie verenigd kunnen worden. Helaas is dat bij de meesten misgegaan, zoals wij weten. Later heeft Kardinaal de Jong voor zijn verzet tegen de Nazi’s de onderscheiding “Yad Vashem” ontvangen, met de eretitel “rechtvaardige onder de volken”.

Al deze verzetsdaden blijven ons aanspreken. Het gaat om het wezenlijke recht van menselijke vrijheid en om menswaardig leven voor iedereen. Daar heb je mensen voor nodig, die hiervoor durven opkomen en ons de weg wijzen. Waarheid en waarachtigheid gaan hierbij hand in hand. Straks meer hierover.

Inleiding op de lezing: 1 Petrus 2, 4-9

De kleine christelijke geloofsgemeenschappen tot wie Petrus zich richt in Klein Azië (Turkije) zijn minderheden, die natuurlijk afwijkende kenmerken en leefwijze hebben en dus veel wantrouwen en verdachtmakingen ondervinden. In deze omstandigheden komt het aan op een voorbeeldig leven en loyaal zijn tegenover de bevolking en tegenover de overheid. Aan deze christengroepjes, waar neerbuigend op neergekeken wordt, kent Petrus een trotse plaats toe: zij zijn in al hun eenvoud belangrijke bouwstenen voor Gods woning onder de mensen, de ecclesia, waarvan Jezus de hoeksteen is. zelfs worden ze genoemd: een uitverkoren geslacht, Gods eigen volk, een koninklijk priesterschap. Daarvandaan, dat alle gedoopte gelovigen in de concilies de bijzondere naam en functie gekregen hebben: het algemeen priesterschap van de gelovigen. Dit is de wezenlijke basis van de kerk en van onze verantwoordelijkheid en mede-zeggenschap binnen die kerk. Paus Franciscus vindt dit ook essentieel bij de algemene synode, die komend jaar zijn climax en voltooiing krijgt in Rome.

Overweging (evangelie: Johannes 14, 1-12)

Wat diep het hart raakt, gaat nooit voorbij.

Het gaat vandaag om het afscheid van Jezus; de leerlingen zijn zeer geëmotioneerd: hun meester vlucht niet voor het dreigende gevaar van een vreselijke dood, dat hem boven het hoofd hangt. En zichzelf: ze zijn bang en voelen zich meer of minder radeloos en reddeloos: hoe moeten ze verder, als hun geliefde en inspirerende leider er niet meer zal zijn? En wat gaat hen zelf misschien wel overkomen als volgelingen van Jezus? Ze zitten in zak en as.

Jezus wil hen in deze duistere situatie bemoedigen; hij zal hen niet in de steek laten. Al zullen die machtige leiders van Tempel en politiek hem ook uit de weg ruimen als een lastige opruier in het land, die hun eigen machtsbelangen ondermijnt met zijn sociale boodschap: zij mogen er op rekenen dat hij op een onzichtbare wijze toch hun geestelijke leider zal blijven, als zij Zijn levenswijze maar voor ogen houden en Zijn weg blijven volgen.

In de Schriftverhalen hebben we Jezus niet anders leren kennen dan als de Godgezonden mens, die in woord en daad altijd opkwam voor de kleine, kwetsbare mens, en zo stem was voor de stemlozen. Die weg wordt de leerlingen, en dus ook ons, voorgehouden. Het gaat om het welzijn van ieder mens en om een vredige, rechtvaardige ontwikkeling in de wereld. Waarden als gerechtigheid en vrede, solidariteit en barmhartigheid hebben altijd een sociale context, een medemenselijke (en dus ook een maatschappelijke) factor in zich; ze zijn misschien wel de diepste normen van ons menselijk bestaan. Geloof en Godsdienst krijgen zo een wereldgericht gezicht.

Maar die harmonie en dat evenwicht zijn in onze samenleving nog vaak ver te zoeken. Een paar actuele voorbeelden:

- Door de machtspolitiek van één man is de hele wereld min of meer uit zijn voegen geraakt, m.n. het Oekraïense volk is daar helemaal het slachtoffer van. Begrijpelijk dat Zelenski een oproep doet om concreet naast hem te staan.
- Door de corona-pandemie zijn veel mensen geïsoleerd geraakt; m.n. op veel jongeren heeft dit een ongekend diepe, mentale weerslag gehad met alle gevolgen van depressie, onmacht en eenzaamheid, waardoor hun ontwikkelingsfase behoorlijk geraakt kan zijn.
- We zitten in deze laatste decennia in een soort 2^e Verlichtingsperiode met alle ontwikkelingen in wetenschap en techniek. Van veel kanten worden we nu in de media gewaarschuwd dat de nieuwste ontwikkeling in de computerwereld, nl. de Artificial Intelligence, weleens ver boven ons hoofd kan groeien, en dat er door regelgeving paal en perk moet worden gesteld aan de toelaatbaarheid van deze mogelijkheden. Het punt is, dat mensen die deze technieken gaan toepassen en het kunnen misbruiken, vaak geen moreel besef en ethisch gevoel hebben wat ethisch verantwoord is en wat niet. M.n. de filosoof Harari heeft hier een paar jaar geleden al op geattendeerd in zijn boek: "21 lessen voor de 21^e eeuw".

Even terug naar het evangelie: Jezus wijst zijn leerlingen erop, dat zij zich moeten openstellen voor de Geest van Waarheid, van waaruit hijzelf ook geleefd en gehandeld gerechtigheid inhoudt of waar onrecht meespeelt.

Bij de leerlingen breekt dan ook na Pasen een werkelijkheid-van-leven door, die de richting in hun leven voorgoed gaat bepalen. Als de eerste angst en neergeslagenheid voorbij zijn, komt langzaam de Geest over hen, die hen verandert en enthousiast op weg doet gaan. Die mentale, bezielde metamorfose gebeurt in ons mensen dáár, waar men zich aangesproken voelt; waar men van binnen geraakt wordt; daar, waar dus een diepe ervaring of herkenning plaatsvindt. Affectief geraakt worden, waardoor je effectief verandert van binnen uit. Ware rijkdom zit niet aan de buitenkant, maar aan de binnenkant.

Tot deze vrijheid van Geest, tot deze waarheid en waarachtigheid worden wij opgeroepen. Wij, die nu ook op weg zijn naar het Pinkstergebeuren. Vanuit deze innerlijke bevrijding ga je onbewust zelf ook bevrijdend zijn voor de ander. Of andersom gezegd: als je bevrijdend bezig bent voor de ander, bevrijd je ook jezelf.

Jezus heeft dit zelf ook zo beleefd en zich hiervoor helemaal gegeven: als dienstknecht, als herder en als profeet. Die strijd heeft Hem zijn leven gekost, omdat de machthebbers niet gediend waren van zo'n bezielde levenshouding. Maar juist door deze zuivere visie, waardoor Hij zich één voelde met zijn hemelse Vader en juist door zijn volkomen inzet en zelfgave, is Hij voor ons een bron van inspiratie geworden en is Hij voor ons een spiegel: wie wij zijn en wie wij moeten zijn. Dan kom je los van alle eigenbelang.

“Onvoorwaardelijke liefde bant alle vrees uit”, laat de oude wijsgeer Johannes ons horen in zijn brief aan de Galaten (Galaten 5). “Liefde maakt vrij”. Zij is sterker dan alles wat er verder nog in ons leeft: ze is even teer als machtig; even vrij als bindend. Zij alleen ordent de wereld tot een vertouwvol huis voor ieder en tegelijk laat zij ons over de horizon heen iets proeven van die hemelse stad, die God met ons voor ogen heeft. Dat huis, waar oecumenisch plaats is voor velen.

Zo wordt de weg door het leven en de waarheid van het hart levenskrachtig. Dit herkende Jezus ook in zichzelf. Wat diep het hart raakt, gaat nooit voorbij. Zo is in Hem het Goddelijke zichtbaar geworden. Vandaar dat die Romeinse hoofdman bij Jezus' sterven zei: “Waarlijk, deze man was een zoon van God”.

Beste mensen, wij leven met die spiegel van toen in het bevrijdingsproces van heden. Zij maakt ons bewust, dat wij niet bij de pakken moeten neerzitten, maar positief en dynamisch kunnen meewerken aan die nieuwe schepping. En als het wel eens wat donker wordt, zegt een spreuk: “De zon verdwijnt niet, als zij ondergaat achter de horizon”.

Gerard Weersink, pastor